

بسمه تعالی

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
معاونت توسعه کار آفرینی و اشتغال

گزارش سیمای بازار کار کشور در سال ۱۳۹۷

(براساس عملکرد دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیردولتی

و آمار و اطلاعات سامانه اشتغال بازار کار)

دفتر هدایت نیروی کار و کاریابی ها
گروه نظارت بر کاریابی های داخلی
خرداد ماه ۹۸

(فهرست مطالب)

<u>عنوان</u>	<u>شماره صفحه</u>
مقدمه	۲
خلاصه یافته ها	۳
بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک جنسیت	۴
بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب تحصیلات	۴
بررسی وضعیت جویندگان کار بر اساس گروه های سنی	۵
بررسی وضعیت جویندگان کار بر اساس مهارت	۶
بررسی فرصت های شغلی کسب شده	۷
بررسی وضعیت بکارگمارده شدگان به تفکیک جنسیت	۸
بررسی وضعیت بکارگمارده شدگان بر حسب تحصیلات	۸
نتیجه گیری و پیشنهادات	۹

یکی از مسائل و مشکلات عمده ای که طی سالهای اخیر با آن مواجه بوده ایم بحث اشتغال و بیکاری بویژه در بین جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی می باشد. درخصوص علل و عوامل مؤثر بر افزایش نرخ بیکاری در کشور مطالعات متعددی صورت گرفته که هر یک به نوعی سعی در شناساندن این علل و عوامل و ارائه راهکارهایی جهت کاهش نرخ بیکاری داشته اند. بحث عدم وجود آمار و اطلاعات دقیق و بهنگام از وضعیت بازار کار کشور (طرف عرضه و تقاضای نیروی کار) و همچنین عدم وجود ارتباط مناسب و مستمر بین کارجویان و متقاضیان نیروی کار از جمله مباحثی می باشند که اغلب محققین و دست اندرکاران بخش های مختلف اقتصادی توجه ویژه ای به آن مبذول داشته و از این موارد به عنوان عمده ترین عامل افزایش نرخ بیکاری در کشور یاد کرده اند، این در حالی است که در کشور ما سازمانها، مراکز و نهادهای مختلفی در زمینه شناخت وضعیت بازار کار کشور و فراهم نمودن زمینه لازم جهت اشتغال بیکاران جویای کار فعالیت می نمایند که از جمله می توان از دفاتر کاریابی غیر دولتی نام برد.

دفاتر کاریابی با ثبت نام از بیکاران جویای کار و کسب آمار و اطلاعات مورد نیاز از آنان و همچنین از طریق برقراری ارتباط با کارفرمایان و بنگاههای اقتصادی نقش عمده ای را در زمینه شناخت وضعیت بازار کار کشور ایفاء نموده و با فراهم نمودن زمینه لازم جهت معرفی بیکاران فاقد مهارت به مراکز آموزش فنی و حرفه ای کشور به پویایی بازار کار کمک خواهند نمود. به عبارت دیگر امروزه در اغلب کشورهای جهان اطلاع رسانی به بیکاران و کارفرمایان و مشاوره شغلی با آنها عمدتاً از طریق مراکز کاریابی صورت می گیرد. این مراکز از یک سو اطلاعات مربوط به متقاضیان کار شامل سن، جنس، سطح تحصیلات، وضعیت مهارت و... و از سوی دیگر اطلاعات مربوط به کارفرمایان در زمینه فرصت های شغلی مورد نیاز آنان را در اختیار داشته و با ایفای نقش واسطه ای باعث تعادل بخشی به بازار کار می شوند. با عنایت به موارد فوق الذکر در گزارش حاضر برآنیم تا با نگاهی به آمار و اطلاعات ثبت شده توسط دفاتر مذکور در سامانه سابق (سامانه اشتغال بازار کار کشور) به بررسی وضعیت سیمای بازار کار در سال ۱۳۹۷ بپردازیم.

لازم به ذکر است در حال حاضر قریب به ۸۴۰ دفتر مشاوره شغلی و کاریابی غیردولتی داخلی در سراسر کشور فعال بوده و در زمینه ارائه خدمات به جویندگان کار و متقاضیان نیروی کار فعالیت می نمایند.

– خلاصه یافته ها :

– بر اساس آمار و اطلاعات ثبتی شبکه ملی بازار کار، در سال ۱۳۹۷ تعداد ۳۵۲۸۷۱ نفر از جویندگان کار نزد دفاتر کاریابی غیردولتی کشور ثبت نام نموده اند که از این تعداد ۳۵٪ زن و ۶۵٪ مرد می باشند .

– افزایش سهم فارغ التحصیلان مراکز آموزش عالی در میان جویندگان کار در کشور و عدم تناسب فضای جذب بازار کار موجب گردیده است تا تعداد متقاضیان کار افزایش یابد.

– در سال ۹۷ تعداد ۱۵۲۲۴۲ نفر معادل ۴۳/۱٪ درصد کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مذکور فارغ التحصیل دانشگاه ها بوده اند و به نظر می رسد طی سالهای آتی با روند روبه رشد این قشر از جامعه و ورود آنان به بازار کار کشور مواجه باشیم .

– به لحاظ گروه سنی تعداد ۲۳۱۰۴۴ نفر از متقاضیان کار (۶۵/۵٪) در گروه سنی ۱۵ تا ۳۴ ساله بوده اند که از این تعداد ۵۴۶۰۹ نفر را جوانان ۱۵-۲۴ (۱۵/۵٪) تشکیل داده اند.

– بر حسب آمار و اطلاعات موجود قریب به ۸۲/۳ درصد جویندگان کار فاقد مهارت و ۱۷/۷ درصد دارای مهارت بوده اند که این امر لزوم ارتقای سطح دانش و مهارت جویندگان کار جهت ورود به عرصه بازار کار کشور را نشان می دهد.

– در سال ۱۳۹۷، تعداد ۳۳۵۳۹۸ فرصت شغلی در کشور اعلام شده است که از این تعداد ۴۶/۲ درصد در بخش خدمات ۵۲/۴ درصد در بخش صنعت و ۱/۴ درصد در بخش کشاورزی بوده است که این امر بیانگر روند روبه رشد بخش خدمات در کشور می باشد.

– از مجموع کل فرصت های شغلی کسب شده تعداد ۳۲۷۹۲۶ مورد معادل ۹۷/۷ درصد کل فرصت های اعلام شده به دفاتر کاریابی در بخش خصوصی می باشند.

– از میان متقاضیان کار ثبت نام شده تعداد ۵۷۶۱۴ نفر از طریق کاریابی های غیردولتی داخلی بکارگمارده شده اند که از این تعداد ۳۵/۹ درصد را زنان و ۶۴/۱ درصد را مردان تشکیل داده اند. وجود چالش هایی چون امکان انتخاب شغل، شرایط کار، امنیت شغلی، تفاوت دستمزدها، تبعیض و ایجاد تعادل بین مسئولیتهای شغلی و خانوادگی و ... جزء موانع اشتغال زنان محسوب می گردد.

– از مجموع ۵۷۶۱۴ نفر بکارگمارده شدگان ۲۹/۵ درصد دارای مهارت و ۷۰/۵ درصد فاقد مهارت بوده که این امر غالباً بیانگر پایین بودن سطح انطباق نظام آموزشی کشور از جمله نظام آموزش فنی و حرفه ای با نیاز های بازار کار می باشد. همچنین پایین بودن سطح انطباق نظام آموزشی کشور از جمله نظام آموزش فنی و حرفه ای با نیاز های بازار کار از جمله مواردی است که باعث شده جویندگان کار دارای مهارت نتوانند به راحتی جذب بازار کشور شوند .

– بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک جنسیت :

بر اساس آمار و اطلاعات بدست آمده در ۱۳۹۷ تعداد ۳۵۲۸۷۱ نفر از جویندگان کار در دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی غیر دولتی داخلی سراسر کشور ثبت نام نموده اند که از این تعداد ۲۲۹۵۰۸ نفر معادل ۶۵ درصد را مردان و ۱۲۳۳۶۳ نفر معادل ۳۵ درصد را زنان تشکیل داده اند. به عبارت دیگر داده های موجود حاکی از این است که تعداد جویندگان کار مرد ثبت نام شده نزد این دفاتر دو برابر زنان می باشد. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک جنسیت آمده است.

جدول شماره ۱ – توزیع فراوانی جویندگان کار نزد دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیر دولتی به تفکیک جنسیت

در سال ۱۳۹۷

جنس	تعداد	درصد
زن	۱۲۳۳۶۳	۳۵
مرد	۲۲۹۵۰۸	۶۵
کل	۳۵۲۸۷۱	۱۰۰

– بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت تحصیلات :

آمار و اطلاعات بدست آمده نشان می دهند که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر کاریابی در سال ۱۳۹۷ تعداد ۱۳۰۳۷ نفر معادل ۳/۷ درصد بیسواد، ۱۸۷۵۹۲ نفر معادل ۵۳/۲ درصد جویندگان کار دارای مدرک تحصیلی دیپلم و پایین تر و ۱۵۲۲۴۲ نفر معادل ۴۳/۱ درصد جویندگان کار دارای تحصیلات دانشگاهی می باشند. نکته ای که در اینجا ذکر آن حائز اهمیت است بالا بودن تعداد جویندگان کار دارای تحصیلات عالی و روند رو به رشد آنان در بازار کار کشور می باشد. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک وضعیت سواد آمده است.

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کار یابیهای غیر دولتی

بر حسب وضعیت سواد در سال ۱۳۹۷

وضعیت سواد	تعداد	درصد
بیسواد	۱۳۰۳۷	۳/۷
زیر دیپلم و دیپلم	۱۸۷۵۹۲	۵۳/۲
تحصیلات دانشگاهی	۱۵۲۲۴۲	۴۳/۱
جمع	۳۵۲۸۷۱	۱۰۰

- بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک گروههای مختلف سنی:

توزیع فراوانی جویندگان کار به تفکیک گروههای مختلف سنی نشان می دهد که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر کار یابی طی مدت زمان یاد شده ، تعداد ۵۴۶۰۹ نفر معادل ۱۵/۵ درصد در گروه سنی ۱۵-۲۴ سال، ۱۷۶۴۳۵ نفر معادل ۵۰ درصد در گروه سنی ۲۵-۳۴ سال، ۸۱۲۷۶ نفر معادل ۲۳ درصد در گروه سنی ۳۵-۴۴ سال، ۲۹۹۴۲ نفر معادل ۸/۵ درصد در گروه سنی ۴۵-۵۴ سال و ۱۰۶۰۹ نفر معادل ۳ درصد در گروه سنی ۵۵ سال و بالاتر قرار دارند.

نکته ای که در این خصوص قابل تامل است پایین بودن سن اغلب جویندگان کار و یا به عبارتی جوانی جمعیت بیکار کشور است به طوری که بر اساس آمار و اطلاعات به دست آمده قریب به ۶۵/۵ درصد کل جویندگان کار را افراد بین سنین ۱۵-۳۴ سال تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک گروههای مختلف سنی آمده است.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیر دولتی

به تفکیک گروههای مختلف سنی در سال ۱۳۹۷

گروه سنی	توزیع فراوانی	درصد
۱۵-۲۴	۵۴۶۰۹	۱۵/۵
۲۵-۳۴	۱۷۶۴۳۵	۵۰
۳۵-۴۴	۸۱۲۷۶	۲۳
۴۵-۵۴	۲۹۹۴۲	۸/۵
۵۵ به بالا	۱۰۶۰۹	۳
جمع کل	۳۵۲۸۷۱	۱۰۰

- بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت مهارت :

بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت مهارت نشان می دهد که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیردولتی تعداد ۶۲۲۹۶ نفر معادل ۱۷/۷ درصد دارای مهارت بوده و تعداد ۲۹۰۵۷۵ نفر معادل ۸۲/۳ درصد فاقد مهارت می باشند. این در حالی است که حتی آن دسته از جویندگان کاری که دارای مهارت می باشند به دلیل پایین بودن سطح انطباق نظام آموزشی به ویژه آموزش های فنی و حرفه ای با نیاز بازار کار به راحتی قادر به جذب در بازار کار نمی باشند. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر بر حسب وضعیت مهارت آمده است .

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیر دولتی

بر حسب وضعیت مهارت طی در سال ۱۳۹۷

وضعیت مهارت	توزیع فراوانی	درصد
دارای مهارت	۶۲۲۹۶	۱۷/۷
فاقد مهارت	۲۹۰۵۷۵	۸۲/۳
جمع	۳۵۲۸۷۱	۱۰۰

- بررسی وضعیت فرصت های شغلی کسب شده :

آمار و اطلاعات به دست آمده حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۷ تعداد ۳۳۵۳۹۸ فرصت شغلی توسط دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیردولتی کسب شده که از این تعداد ۲۸ درصد متعلق به زنان و ۷۲ درصد متعلق به مردان می باشد. همچنین ۴۶/۲ درصد از فرصتهای شغلی کسب شده در بخش صنعت، ۱/۴ درصد در بخش کشاورزی و ۵۲/۴ درصد نیز در بخش خدمات ایجاد شده است.

جدول شماره ۵- توزیع فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای

غیردولتی بر حسب جنسیت در سال ۱۳۹۷

جنس	توزیع فراوانی	درصد
زن	۹۴۱۶۹	۲۸
مرد	۲۴۱۲۲۹	۷۲
جمع	۳۳۵۳۹۸	۱۰۰

جدول شماره ۶- توزیع فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیردولتی بر حسب

وضعیت فعالیت در سال ۱۳۹۷

وضعیت فعالیت	توزیع فراوانی	درصد
صنعت	۱۵۴۹۰۱	۴۶/۲
کشاورزی	۴۷۳۵	۱/۴
خدمات	۱۷۵۷۶۲	۵۲/۴
جمع	۳۳۵۳۹۸	۱۰۰

بر همین اساس بررسی وضعیت فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیر دولتی در سال ۱۳۹۷ نشان می دهد که از کل فرصتهای شغلی اعلام شده توسط کارفرمایان به دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیردولتی تعداد ۵۷۶۱۴ مورد معادل ۱۷/۱ درصد فرصت های شغلی کسب شده منجر به اشتغال شده است.

در این راستا لازم به ذکر است که یکی از دلایل عمده بالا بودن تعداد فرصت های شغلی به تعداد بکارگمارده شدگان، اعلام یک فرصت شغلی واحد از طرف کارفرما به چندین دفتر کاریابی می باشد. ضمن اینکه پایین بودن سطح مهارت جویندگان کار، عدم انطباق نظام آموزشی با نیاز بازار کار کشور، تمایل کارجویان به اشتغال در فعالیتهای اداری و دولتی، پایین بودن سطح دستمزدها، نداشتن سابقه کار، عدم تمایل کارجویان به فعالیت در مشاغل سخت و حساس و..... باعث شده که دفاتر کاریابی در غالب موارد قادر به تامین نیروی کار مورد نیاز کارفرمایان نباشند.

– بررسی وضعیت بکارگمارده شده گان به تفکیک جنسیت:

بررسی وضعیت به کارگمارده شده گان به تفکیک وضعیت جنسیت حاکی از این است که در سال جاری تعداد ۵۷۶۱۴ نفر در دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی غیر دولتی داخلی سراسر کشور به کارگمارده شده اند که از این تعداد ۳۶۹۳۶ نفر معادل ۶۴/۱ درصد به کارگمارده شدگان را مردان و ۲۰۶۷۸ نفر معادل ۵۳/۹ درصد را زنان تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک جنس آمده است.

جدول شماره ۷- توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک جنس در سال ۱۳۹۷

جنسیت	توزیع فراوانی	درصد
زن	۲۰۶۷۸	۳۵/۹
مرد	۳۶۹۳۶	۶۴/۱
کل	۵۷۶۱۴	۱۰۰

در همین راستا بررسی وضعیت به کارگمارده شدگان نشان می دهد که از کل به کارگمارده شدگان ۱۲۷۶ نفر معادل ۲/۲ درصد بیسواد، ۳۱۹۹۹ نفر معادل ۵۵/۵ درصد را زیر دیپلم و دیپلم و ۲۴۳۳۹ نفر معادل ۴۲/۳ درصد به کارگمارده شدگان را جویندگان کار دارای تحصیلات دانشگاهی تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک وضعیت تحصیلات آمده است.

جدول شماره ۸- توزیع توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک وضعیت تحصیلات در سال ۱۳۹۷

وضعیت تحصیلات	تعداد	درصد
بیسواد	۱۲۷۶	۲/۲
زیر دیپلم و دیپلم	۳۱۹۹۹	۵۵/۵
تحصیلات دانشگاهی	۲۴۳۳۹	۴۲/۳
جمع	۵۷۶۱۴	۱۰۰

نتیجه گیری و پیشنهادات :

- با توجه به شرایط دشوار بهره مندی کارفرمایان و دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی غیردولتی داخلی سراسر کشور از روند اعمال معافیت های بیمه ای ماده ۷۱ قانون برنامه ششم توسعه و طرح کارورزی فارغ التحصیلان دانشگاهی در سنوات اخیر، متأسفانه شاهد کاهش تعداد بکارگمارده شدگان توسط دفاتر کاریابی در سال ۱۳۹۷ نسبت به مدت زمان مشابه سال قبل بوده ایم، به گونه ای که تعداد بکارگمارده شدگان از تعداد ۷۹۱۰۰ نفر در سال ۱۳۹۶ به تعداد ۵۷۶۱۴ نفر در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است. در همین راستا، اتخاذ تدابیری جهت تشویق و ترغیب کارفرمایان به استفاده از نیروی کار ثبت نام شده نزد دفاتر کاریابی از جمله مواردی می باشد که می تواند نقش به سزایی در بهبود عملکرد دفاتر مذکور ایفا نموده و به تبع آن رشد و رونق اشتغال کشور را به همراه داشته باشد.

- مشارکت فعال تر دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی های داخلی در روند اعمال معافیت های بیمه ای، طرح کارورزی فارغ التحصیلان دانشگاهی و طرح های اشتغالزای وزارت متبوع در سنوات اخیر از جمله طرح اشتغال فراگیر و طرح اشتغال روستایی موجب خواهد شد تا روند بکارگماری و کسب فرصت های شغلی از طریق دفاتر کاریابی در سطح کشور افزایش یافته و پیش بینی های به عمل آمده در ارتباط با میزان بکارگماری از طریق دفاتر مذکور محقق گردد.

- نظام آموزشی مبتنی بر مباحث نظری در مراکز علمی و آموزشی کشور با نیازهای بازار کار تطابق نداشته که این امر ورود جویندگان کار به ویژه فارغ التحصیلان دانشگاهی به بازار کار را با مشکل مواجه ساخته است. لذا آموزش های مهارتی مورد نیاز بازار کار به جویندگان کار فارغ التحصیل دانشگاهی می تواند منجر به افزایش اشتغال فارغ التحصیلان گردد.

- طی سال های اخیر با افزایش تعداد جویندگان کار دارای تحصیلات عالی در سراسر کشور مواجه شده ایم که لازم است با برنامه ریزی مناسب و اجرای موثرتر طرح های اشتغالزایی از قبیل برقراری مشوق های کارفرمایی، طرح کارورزی اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی و ... را فراهم نماییم.